

F O A I E

п е н т р

ЖИВОТЪ, КНИГИ ИЛИ ЛИТЕРАТОРЪ.

Nr. 13.

СЪМБЪТЬ, 29. МАРЦІЙ.

1852.

Адресареа Серенітъції Сале Прінчіпелі гв-
бернаторів, Карол de Шварценберг
кътъ Ревнівна Фетеілор ротъне ш. ч. а.

Ам автъ таре плъчере а девені я къпощтін-
дъ де си пре винефъкътброе лъкъре а інклітѣ Рев-
нівні дѣ фетей. Ехъ лъті спік челе маѣ вънѣ але
теле допинге, ка ачесані се айвъ съкчесъ вън,
ші інкідѣ аічѣ зна съмъ de 50 фюрінѣ мон. конв.,
дрѣпътъ добадъ де синчера таа житъртъшире ші
де рекноштереа скопълѣ ачелѣ демн де ладъ.

Сіїш, дн 2. Апріл 1852.

Шварценберг т. п.

An den loblischen

Frauenverein für verwaiste romanische
Mädchen in Kronstadt.

Es war mir sehr erfreulich von dem wohl-
thätigen Wirken des lobl. Frauenvereins in Kennt-
niß zu kommen. Indem ich für das Gedeihen
dieselben meine besten Wünsche ausspreche, schließe
ich hier einen Betrag von 50 Gulden Conventions-
Münze als Beweis meiner aufrichtigen Theilnahme
und Anerkennung des lobenswerthen Zweckes ein.

Kronstadt, am 2. April 1852.

Schwarzenberg m. p.

Черчетър і економіче.

VI.

(Бртаре.)

Да пъ че амъ скосѣ я лътінъ съмтеле de вапі къ карі се акоперіа спеселе пентръ админі-
страреа Даціеї; *) съ жичеркътѣ акутѣ се ведемѣ, де зnde скотеа Романії ачеле съмме. Трансілава-
ния сингръ продваче дн зілеле постре пе аппъ априбе я

2000	пундѣ астгр. de аярѣ карі	Факѣ 320,000	Флорентинѣ de аярѣ саѣ 1,440,000	Флор. de арцінѣ.
3000	" " арцінѣ	32,000	" "	144,000 "
200,000	" " аратъ	31,000	" "	140,000 "
6,000,000	" " феррѣ	133,000	" "	600,000 "
100,000,000	" " саре	666,000	" "	3000,000 "
	Съмма in вапі	1,182,000	" "	5,324,000 "

*) Даціа пе тітвъя Antoniiniilorъ фъчea камъ а $\frac{1}{40}$ парте а імперівлѣ Романѣ. Такъ пентръ админістрареа еї чівъмъ ші тілітаръ, се череа 242000 Domidjanѣ de аярѣ, атвпчі пентръ а імперівлѣ інтргрѣ с'ар фі червѣтѣ 9,680,000 Domidjanѣ de аярѣ саѣ 19,360,000 Флорентинѣ de аярѣ, карі вапъ комп-
пътъ de астъзі ар фаче вапі астриачѣ 87,120,000 флорингї de арцінѣ. Къ о съмъ de 12 орі атвѣ
de таape, адеъ къ 116,160,000 Domidjanѣ de аярѣ, саѣ къ 1045,440,000 флорингї de арцінѣ, Романї ар
фі пътвѣтѣ гъверна тутѣ пътвѣтѣ юдѣ ші вскадѣ.

Аічі п'амтъ лзатъ **жп** консідеръчівне тінереле din Темішіана, пічі челе de не Крішъ, пічі челе de не Сашешъ (Baia-mare къ черквей) пічі Салінеле din Мэрторошъ. Маі adasъе акът ші ачестеа, ші апоі Салінеле din деара Ромънеаскъ ші din Молдавія, ші веі авé чел пзцінъ о съттъ de 20,000,000 **Флорінді** австріачі. Акътъ скаде ачеастъ съттъ я а зечеа парте, ші totъ рътьне дествлѣ пептъра акоперіреа спеселорѣ **адміністъръчівні**, адекъ 2,000,000 флорінді de арцінтъ. — Даръ съ зічетъ къ с'аізъ таі **жп** бртъ ші контрівзівне не локвіторі. Деіпъ **жпопръчівні** чеа маре a Италиі не тімпъл лзі Траіанъ, ші днпъ дешертареа **Дачіе** пріп лзгвя ресбелъ къ Дечевалъ, пзтемъ съ лзтъ къ Траіанъ п'аі adasъ таі пздінъ de 1000,000 локвіторі с'аізъ 250,000 фатілі **жп** **Дачіа**, пептъра карі ера п'зтьптъ дествлѣ ші спре кълтіватъ ші спре цінереа вітелорѣ; ші съ пзпетъ къ с'аізъ жпизсъ не фатіліе кътъ **жп** **Доміціанъ** de азръ не appъ: аветъ 2,250,000 флорінді de арцінтъ, ва съ зікъ таі тблтъ de кътъ се ч-реа спре акоперіреа твторѣ спеселорѣ. **Жп** ачеастъ съпъсъчівне e de пріосъ, фїнді къ ера дествлѣ алте **Фьнгъпълі** de венітврѣ **жп** деаръ, апоі провінделе челе автѣ асіатіче контрівзіа de ажкпсъ пептъра totъ імперія Romanъ. Пліній зіче, къ днпъ че Емілій Павлъ а **жпвінсъ** ne Персея, аі adasъ din **Македонія** атъта съттъ de **жп** **Еапъ**, жккътъ аі фостъ de ажкпсъ спре акоперіреа спеселорѣ статвлѣ, ші de атвічі попорвъ Romanъ аі жпчетатъ de a таі пзтті контрівзівніе. *) Апоі колопій adasъ de Траіанъ **жп** **Дачіа** ера четъціані romanі, ирекътъ търгвріескѣ пандектеле піи інскріпчівніе челе твлтѣ. — Даръ днпъ че аі контрінсъ Romanі **Асіа** ші Ецінту?

Жпопръчівні **Дачіе** de 1000,000 съфлете не тімпъл Антоніпілорѣ, аі пзттъ днпъ кърсъл патврал, фъръ алъ ачесісівне позъ съ креаскъ **жп** 70 de anni жпдоітъ, адекъ я 2000,000 съфлете, піи **жп** алді 70 de anni жпчнтрата, адекъ я 4000,000 съфлете, ші не тімпъл лзі Авреліанъ, аі пзттъ съ фіе чел пзцінъ de 5000,000 съфлете.

*) Intulit Aemilius Paulus Perseo victo e Macedonica praeda HS. MM.CCC (bis millies trecenties = 230,000,000 sestertium), a quo tempore populus Romanus tributum solvere desiit.

Съ лзтъ къ **жп** окасівніа кънді ачестъ жппръторів аі стрѣтвтатъ леівпіле песте **Днпъре**, с'аі днссъ **жппрезпъ** къ джпселе ші 1000,000 локвіторі totvпі аі таі рътьасъ 4000,000, **Жп**съ тіе тіе се паре къ тóть тречерса ачеа прісте **Днпъре** **жпкврісъвні** гоцілорѣ, п'аі фостъ алъ чева, дектъ о жптъпларе ка чеа din 1849, кънді с'аі редрас тіліціа къ о парте de локвіторі песте твпці **жп** деара Ромънеаскъ. Чеі din деара Ромънеаскъ пзтіа съ зікъ къ брекаре апаріпцъ, къ с'аі деширтатъ Трансільванія. **Жп**съ Ромъній се вътєа съптъ Іапкъ, Абсценій, Балінте ші амдій, жпконтра впгврілорѣ **жп** патвіа лорѣ, ші с'аі вътвтѣ пъпъ ла чеа din бртъ катастрофъ, кънді впгврілорѣ аі треввітъ съ днпъ артеле. De въпъ ѡсамъ къ ші атвічі Ромъній п'аі рътьасъ къ тъпіле **жп** с'аізъ съ се вітє ла гоці (de ла карі с'аі таі пъпстратъ пзтеле **жп** ворва Ході) кътъ ле пръда каселе ші авріле; чи с'аі лзтатъ пе морте ші пе віеацъ, кътъ с'аі лзтатъ ші **жп** зімеліе постре къ впгврілорѣ. Nічі пз се п'оте еспліка алтіптереа дешертареа цървіл de барабарі впїй днпъ амдій, Годі, Хенпі, Аварі, Шкіаі, Бзлгарі, етс. Пептъ че съ фіе пъръсітъ тоці ачештіа о деаръ аша de фрктиферъ пзтіа de въпъ воіе? Dintre тóте попброе варкаре кътѣ аі венітъ песте **Дачіа** пзтіа **Днпъгврі** с'аі ставінітъ ші аі рътьасъ **жп** ціпвтвіа **Тіесеі**. Даръ штімъ кіарѣ din історія впгврілорѣ, къ ші къ ачештіа с'аі вътвтѣ Ромъній, пъпъ кънді таі не бртъ аі жпкіятъ трактатъ. Чине пз къпопіте історія **Днпъгврі** Ромъній Маріотѣ, Клаудій, Целій? — Ромъній аі автѣ тіліціа лорѣ ші пе тімпъл венірѣ впгврілорѣ, ші днпъ ачеа. Dіплома лзі Бела de ла appъл 1247 спзне къратѣ. Мілідія органісатъ de Іага **жп** Молдавія ші de Мірчеа **жп** деара Ромънеаскъ е лзкв къпосквтъ. Dесире фантеле велліче але лзі Владѣ, Стефанѣ, Міхайѣ, Васілій, Матеій Бассаравъ ші але алтор Пріпчіп Ромъній **жп** тімпвріле таі din бртъ, кредем а фі de пріосъ de a таі ворви. — Съ штіе къ Ромъній аі петрекът ла appъл 1260 пе Бела IV. жпконтра лзі Оттокар рецелѣ Boehemie; се штіе къ Сігісмандѣ аі формат banderie ромънешті; се штіе къ съптъ Ioanne Корвінѣ Ромъній ш'аі къпштігат лазре, ші аі търіт глоіа лор таі a Днпълѣ лор; се штіе къ ла appъл 1479 Ромъній с'аі вътвт пе апа Вінері ка корпѣ деосевіт жпконтра тврчілор. Се штіе къ съптъ Пріпчіп трансільвані Ромъній аі формат пзтереа тіліціа. Четілі dіпломателе че-лор че ш'аі днпъндіт повілітате пріп фантеле вед.

діче. — **Л**исъ пе тімпвя днкврсівпіорв варварі-
дор жп спації de впъ тіе ші таї віне de annі пв-
тврвя Ромъпіор пв пвтаї къ пв с'аў днппвлдіт,
чі поте къ аў ші скъзт пріп контінгеле ресбелле,
ші пвтаї de вро треї чептенпї днкбче терце еа-
рьпї крескъпд. **Л**n zisa de astъzї днпtre Ticca
ші Dвнастру локвск ла 12,000,000 de свффлете,
днпtre карї 10,000,000 свпт Ромъпі. **Д**аръ съ
не днитрочетв ла черчетъріле металліче. Minere-
ле Dачієї с'аў квлтіват жп тóте тімпвріле, свпт
Агатврсї, свпт Dачї, свпт Romanї, пе тімпвя дн-
кврсівпї варваріорв ші пе ла веніреа впгвріор,
прекът не спвне погарізл лзї Бела: Et quod in
arenis fluviorum aurum colligeretur, et aurum ter-
rae illius optimum esset, et foderetur sal, etc.“ In
апена рівріор се квлеце авръ, ші авръ церї
ачелеїа (Трансільванії) есте чел таї взи, ші се са-
пъ саре etc.“ Zіче спіонвя лзї Твхвтвм. La an-
нвя 1242 ера фамбсе мінереле de ла Podna, зnde
тътарї вчіссеръ 40,000 лвквртогр de мінере. —
Nіколь Ромъпіл Архіепіскопвя дела Стрігонї спв-
не, къ пе тімпвя съв вп от ла Рошіа аў афлат о
ввакать de авръ каре тръдеа 1600 Флорентинї de
авръ. La anнвя 1591 с'аў афлат о ввакать de 800
Флорентинї de авръ, каре о трініце Сігістонд Бат-
торї dap Dвчелвї de Тоскана. Кънд Трансільваніа
аў веніт свпт Австріа, продвчеа пе annі ла 100
пвпцї de авръ; пвпъ ла днкчептвл севкввлвї de
актв продвкцївпea с'аў днкчептв, адекъ с'аў світ
ла 1000 пвпцї de авръ пе annі, ші ачеаста с'аў
жпдойт пвпъ ла anнвя 1848, адекъ с'аў світ ла
2000 пвпцї de авръ пе annі. Продвкцївпea арці-
твлвї аў мерс таї tot d'авна ка 3 ла 2, адекъ жп
аннвя жп каре с'аў скос 2 чептенаріе de авръ, с'аў
скос 3 чептенаріе de арцінт; жп anнвя жп каре
с'аў скос 20 чептенаріе de авръ, с'аў скос 30 чеп-
тенаріе de арцінт. — Кътв авръ ші арцінт се
скотеа пе annі пе тімпвя Romanіор din мінере-
ле Dачієї, пв се штіе. Бенкô зіче къ афаръ de
авръл австрал, с'ар фі dsc ла Roma пвтаї din мі-
нереле Dачієї кътв 208 лівре de авръ пе септъ-
твль*), карї арѣ da ne annі 10816 лівре Romane
с'аў апróпe 6280 пвпцї австріацї, ва съ зікъ таї
віне de треї орї кът продвкцї астъзї мінереле

Трансільванії пе annі. Съ пвпет къ пе тімпврі-
ле днкврсівпї варваріор пв с'аў лвкврт аша de
віне мінереле Dачієї, пв аў продвс пвтаї а зечеа
парте, с'аў квл ші пвтаї а дóвєспрежечеа парте
din чеа че аў продвс пе тімпвя Romanіор, дн-
пъ ассердівпea лзї Benkô, ші спре а фачілітї
калкввл, съ лвтм пвтаї кътв 540 пвпцї de авръ
пe annі de пе тімпвя Agatvрsїор пвпъ ла anнвя
1847, авет жп квр de 2350 annі 1,269,000 пвпцї
de авръ, карї даў 203,040,000 Флорентинї de авръ
саў 913,680,000 Флорингї de арцінт, еаръ жп ар-
цінт днпъ пропорцівпea de 3 ла 2, аў продвс о
кантітате de 91,368,000 Флорингї de арцінт; дн-
презп 1005,048,000 с'аў рътвнд 1,000,000,000 фло-
рингї de арцінт; пвтаї жп авръ ші арцінт, афа-
ръ de арамъ, ферръ, саре ші алте продвкте міне-
рале. —

Че с'аў фъквт din авръл ші арцінтв ачеаста?
Къчї de ввпъ сеамъ пімене пв жаў тъкат. С'аў
ръсппндіт песте фада пвтъпвлвї, сеаз поте къ
с'аў днкторс еарънї жп пвтъп. — Dакъ Dачіа
п'ар фі аввт комтерд къ челелалте церї ші пврдї
але лвтей, атвпчї ръпортул аврълвї кътв арцінт
ар фі фост ка 2 : 3, адекъ пептв 2 пвпцї de авръ
с'ар фі dat пвтаї 3 пвпцї de арцінт. **Л**исъ ачеа-
ста пв стъ. Авръл чел твлат ал Dачієї с'аў пвс
жп екілібрї вв арцінтв лвтей, ші de ачи с'аў
пвсквт ръпортул 1 : 10, din тімпвріле челе таї
векї пвпъ жп секввл XV. днпъ Христос, атвпчї аў
днкчептв ші жп Dачіа а се сві ла 1 : 11, ші жп
секввл XVI. ла 1 : 12, жп ал XVII. ла 1 : 13, жп
ал XVIII. ла 1 : 14, ші жп ал XIX. ла 1 : 15, кът
ведем къ стъ ші жп zisa de astъzї. Къвса есте
къ de атвпчї днкбче комтердїл днпtre Dачіа ші
челелалте церї але Европї ші Асіеї есте таї та-
ре, ші къ днпъ че с'аў adsc din Амеріка атвт
арцінт (de 50 de opї таї твлат de кът авръ) жп
Европа, жпкът жп челелалте церї de демвл се
свіссе ръпортул ла градвл ачеаста, метале Dачієї
жпкъ аў треввт вв днкчептв днкчептв съ се
реглеле днпъ джпсв.

(Ba врта.)

N а м в а .

8.

Тотвл е гол пе лвтей, ші 'п черв' ші пре пвтъп,
Dibinітъш, тормінте, копїй, тот гоале съпт.

*) Est, qui scripsit ex solis Dacicis Aurariis,
praeter lustrale aurum, aerario hebdomadatum bi-
nos centenarios cum octo libris auri intulisse.
Benkô Trans. Tomo I., lib. I. cap. 1, §. 8.

Інокрісіа пэтай пъ поате гоал' а фі.

Тот чей фрэтоос пе ляте пъ поате а се 'пвълі.

Аша дар пе Еровл ачестей комедій

Ли веі лъса-гол, Доампъ, — атът de венъ фій. —

8.

Ли асть історіе Ероії пъ ворбеск.

Наїада фрэтишікъ, къ оківл жицереск,

Не врацеле ізвіте а лій Хасан пълніцеа.

Ли фэндэл скълдътоареі авіа се авзеа

Кірвнд ана фэгаре, ші гългынд тереј

Бэрлеле дё аратъ че съпт ла фередез.

9.

Ера пе ла Септемвре; дар тімпъл тініннат.

Ли пърціліе апвсene е тоамна дё аштентат;

Дар соареле аквта плека спре асфіпціт.

Хасан, тронк! къ пічорбл ли щіль а ісвіт.

Феріче от! — атвиче ел опітм фьма,

Ші фър de ретвішкare трънд, тот dormita. —

10.

Де ші ел пъ къзась къ вр'єн Хжргов din чер,

Дар лись ера поате ёп от de карактер;

Карактерыл сей лись пічі към пъл аръта;

Не піептъл сей о тікъ медаліе пврта.

Ера фъкгт преа віне: кіар тъса ла пъсквт

Мік, пептрю ка съ фіе таі вінішор фъкгт. —

11.

Де фіреа са пъсълпік, ші лепени твлт ера;

Ла фадъ ка масліна, ші хожта съ спъла,

Къ тъпіле фрэтоасе ші тъндре ші вънос.

Спръччене, варъ, пегре; — дар чё авеа маі

фрэтоос

Авеа окі тарі ші ацері, кіар окі de шоіт воівік,

Де първл лій пірі ворбъ, пъ ат de zic nimis.

12.

Ли цеара Тътъраскъ първ пъ овічбеск,

Дар ел пъ се пъсквсь ли цеара че ворбеск.

Францоз de орініпъ, — аквта ренегат;

Одатъ ходъ de вліці, дар астълі преа богат.

Свърлісъ ка о кжрпъ, ли тареа чё а трекгт

Фамілія, ші тітлая ші лецеа чё а авт.

13.

Ел ера фоарте весел, ші преа торокълос.

Бен камарад — дар лись вечін перікглос.

Ом фоарте de пімікъ — дар фоарте ашъзат.

Невіноват, — дар лись de віне 'ndestvlat.

Сінчер къ тотвл, — лись квітліт атъліторів,

Штії серенада чеа, ізвіте четіторів.

14.

Че Don-Жкэн о кълть кънд есте 'наморат?

— Бы кълтек телакколік че 'парт адевърат

Дэререа ші авторыл ла фіе каре топ.

Дар акомпапементъл ворбеште къ алт кон.

Кът е de віш пі весел! Кът салтъ de вшор!

— С'ар зіче къ аст кълтек ар фі decmірдътор.

15.

Ші копере къ тіль перфідъл інструмент,

Ли време кънд кълтареа de акомпапемент

Літоарче'л ржсъ пе кълтек ші паре а'л жижра

De че 'птрістеазъ отвл че вінѣ а'л асквата.

Плъчереа лись-ї таре. — Аша-ї меніт съ фіт, —

Аквт 'пшълът пе вон ші пе алдій ли ізвіт.

16.

Върсът різънд ла лакръм; — сълт певіновацъ

Ші крімінал дё одатъ; — не кредем лишълацъ

Кънд лишъльт пе алдій; кіар съпделе 'л върсът

Къ тон фъръ de патъ, ш'апоі пе ликіпът.

Дар астфелів есте отвл кіар din паттра са;

Ші астфелів есте лятеа, астфелів Хасан ера.

17.

Был от ли tot къвълтъ, къ свіфет жицереск

Преа він, дар кънд одатъ ар фі зіс: „еў воеск

Ачеаста съ се фактъ,“ ера пестръмтат.

Скітва ла план към скітъ ла страіе він богат;

Дар планъл чел din үртъ ера 'л лякрапе пъс.

Аша ера статорпік, кът пъ е кіп de спс.

18.

Не лъгъ тоате ачесте авеа ш'он густ візар;

Ел пъ пштеа съ вазъ пімік страординар.

Пё о пшськъ кът de тікъ ел пъ ар фі кълкат.

Дар dak' ар фі гъсіт'о кътва ли демілккат

Ар фі зіс чіпчі пшсе din въкътарій съ.

Ворвіді, дашъ ачесте, de оамені віні ші ръ!

(Ва брта.)